

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 105/2011-74

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosti S., B., zastúpeného A., s. r. o., B., v mene ktorej koná advokát JUDr. M. M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 porušené bolo.

2. Základné právo S. na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 porušené nebolo.

3. Uznesenia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

4. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť S. trovy konania v sume 628,36 € (slovom šesťstodvadsaťosem eur a tridsaťšesť centov) na účet A., s. r. o., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2011 doručená sťažnosť S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010. Ďalej bola ústavnému súdu doručená 4. februára 2011 aj sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011. Napokon bola 18. februára 2011 ústavnému súdu doručená sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010, ktorou sťažovateľ namietal porušenie tých istých základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru, ako v sťažnosti doručenej 4. februára 2011.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 105/2011-19 z 15. marca 2011 už označené sťažnosti spojil na spoločné konanie podľa § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a § 112 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a prijal ich na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Súčasne podľa § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde odložil vykonateľnosť uznesení krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

Sťažovateľ bol v postavení žalovaného účastníkom konania vedeného Okresným súdom Poprad (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 20 C/139/2008, ktorého predmetom bolo rozhodovanie o návrhu spoločnosti E., C. (ďalej aj „žalobca“), predtým spoločnosti A., s. r. o., S., na uloženie povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi pohľadávku v sume 60 408 874,60 € (pôvodne žalobca žiadal zaplatenie sumy 52 756 849,73 €). Vo veci v súčasnosti koná krajský súd, ktorý má rozhodovať v odvolacom konaní pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010. Súčasne je sťažovateľ aj účastníkom konania v postavení

žalovaného vedeného okresným súdom pod sp. zn. 13 C/270/2008, ktorého predmetom je rozhodovanie o návrhu toho istého žalobcu na uloženie povinnosti zaplatiť žalobcovi pohľadávku v sume 15 858 674,24 €. Napokon je sťažovateľ ako žalovaný účastníkom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 17 C/257/2008, ktorého predmetom je rozhodovanie o návrhu označeného žalobcu na uloženie povinnosti žalovanému zaplatiť sumu 23 183 243,64 €. Ústavný súd zistil, že vo veciach vedených okresným súdom pod sp. zn. 13 C/270/2008 a sp. zn. 17 C/257/2008 nebolo dosiaľ vydané meritórne rozhodnutie.

Z obsahu sťažností vyplýva, že sťažovateľ namietal zaujatosť sudcov prejednávajúcich jeho právne veci, a to konkrétne zaujatosť sudkyne okresného súdu JUDr. M. M. konajúcej vo veci vedenej pod sp. zn. 17 C/257/2008 a sudcu okresného súdu JUDr. P. K. konajúceho vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C/270/2008, ako aj sudkyň krajského súdu JUDr. J. B., JUDr. G. V. a JUDr. Z. S. tvoriacich senát krajského súdu konajúci o odvolaniach vedených pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010 vo veci okresného súdu sp. zn. 20 C 139/2008. Súčasne sťažovateľ namietal aj zaujatosť všetkých ostatných sudcov krajského súdu.

Uvedení sudcovia majú byť vylúčení najmä z dôvodu, že sú (prípadne v minulosti boli) kolegami bývalého sudcu okresného súdu JUDr. J. B., ktorý je otcom Ing. J. B., v minulosti pôsobiaceho vo funkcii konateľa spoločností, ktoré v označených právnych veciach boli pôvodnými žalobcami – A., s. r. o., A., s. r. o., a A., s. r. o.

K pochybnosti o zaujatosti sudkyne JUDr. M. M. sťažovateľ predovšetkým uviedol, že o „*existencii tohto príbuzenského pomeru mala vedomosť nielen konajúca sudkyňa, ale aj protistrana žalovaného (a to už v štádiu začatia súdneho konania, kedy žalobcom bola spoločnosť A., s. r. o.). O tejto skutočnosti nemal vedomosť len sťažovateľ. Z uvedeného môžu vyvstať úvahy, či sa od konajúcej sudkyne legitímne neočakávalo (aj s ohľadom na ústavný princíp rovnosti účastníkov), aby o tejto podstatnej skutočnosti minimálne informovala žalovaného alebo postupom podľa §15 O. s. p. sama túto skutočnosť neodkladne oznámila predsedovi súdu. ... Tým, že zákonná sudkyňa takto nepostupovala,*

nebolo porušené len právo sťažovateľa na nezávislý a nestranný súd, ale aj právo na rovnosť účastníkov v konaní..., čo zakladá aj porušenie čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. ... Pochybnosti o objektívnej nestrannosti konajúcej sudkyne umocňoval aj jej procesný postup vo vzťahu k Ing. J. B., keď sa voči nemu bez náležitého odôvodnenia nepoužilo žiadne zákonné opatrenie na zabezpečenie jeho prítomnosti na pojednávaní po tom, čo sa dvakrát nedostavil na pojednávanie. ... Nie je možné vylúčiť, že takáto benevolencia mohla byť ovplyvnená aj tým, že poriadkové opatrenia by boli použité voči synovi jej kolegu. Túto skutočnosť zvyrazňuje aj to, že Ing. J. B. nemal byť správne vypočítaný ako svedok, ale ako účastník konania. A účastník konania má prirodzený záujem na výsledku sporu. Bývalého člena štatutárneho orgánu právnickej osoby má súd vypočítavať ako účastníka, a nie ako svedka (Uznesenie NS ČR, spis. zn. 21 Cdo 2678/2000 uverejnené v Zbierke rozhodnutí NS ČR, zväzok 12 pod číslom 853). ... Nemožno súhlasiť ani s tým názorom Krajského súdu v Prešove, že pochybnosti o zaujatosti boli rozptýlené aj tým, že v minulosti aj protistrana sťažovateľa namietala zaujatosť konajúcej sudkyne. Krajský súd v Prešove opomína, že námietka protistrany sťažovateľa sa neopierala o totožný dôvod (hoci o ňom protistrana sťažovateľa mala zjavnú vedomosť). Pričom z procesných úkonov vykonaných protistranou sťažovateľa nie je možné vylúčiť aj to, že podaná námietka zaujatosti mala obštrukčný charakter s cieľom odročiť nariadené pojednávanie.“

Obdobne sťažovateľ argumentoval, aj pokiaľ išlo o namietanú zaujatosť sudcu JUDr. P. K. Dôvody na vylúčenie uvedeného sudcu z konania majú spočívať predovšetkým v okolnostiach, ku ktorým sa krajský súd v uznesení sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 nevyjadril a v podrobnostiach sa zhodujú s dôvodmi uvedenými v sťažnosti týkajúcej sa nevyhlásenia sudkyne JUDr. M. M.

V sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ uviedol rôzne okolnosti spochybňujúce objektívnu nestrannosť sudkyň krajského súdu a arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011, z ktorých ústavný súd zdôrazňuje nasledovné:

«Najvyšší súd SR nevykonal žiadne zistenia za účelom preukázania existencie príbuzenského pomeru medzi konateľom pôvodného žalobcu a sudcom Okresného súdu v

Poprade JUDr. J. B. Zastávame názor, že s ohľadom na vysokú hodnotu predmetu konania (ratione valoris) bolo takéto zisťovanie žiaduce... Podľa nášho názoru súd pri rozhodovaní o námietke zaujatosti je povinný vychádzať na základe objektívne zisteného stavu a zabezpečiť si všetky nevyhnutné podklady potrebné k rozhodovaniu, a to navyše za situácie, keď jedným z dvoch podstatných dôvodov námietky zaujatosti je tvrdený príbuzenský pomer. Inými slovami povedané od Najvyššieho súdu SR sa legitímne očakávalo, že v snahe, vylúčiť akékoľvek možné pochybnosti o zaujatosti predsedníčky senátu 17 Co sa takéto triviálne preverenie vykoná...

Najvyšší súd SR v odôvodnení napadnutého uznesenia odkazuje na uznesenie, spis. zn. 1 Nc 8/2010 z 29. 04. 2010, pričom opomína, že v danej veci existuje rozdielna judikatúra (napr. Uznesenie NS SR, spis, zn. 4 NdC 30/2009 zo dňa 27. 08. 2009)... Za situácie, kedy na úrovni Najvyššieho súdu SR neexistuje ustálenosť judikatúry v danej veci, ba práve naopak judikatúra je protichodná, nemôže obstať odôvodnenie súdu, poukazujúce len na jeden smer súdnych rozhodnutí bez toho, aby sa náležité vysporiadalo s ostatnými rozhodnutiami, ktorých právne závery sú v protiklade. Takýto postup porušuje nielen právo sťažovateľa na nezávislý a nestranný súd, ale aj jeho právo na riadne odôvodnenie napadnutého uznesenia, a tým aj právo na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru)...

Ďalším dôvodom zaujatosti je skutočnosť, že pri nahliadnutí do súdneho spisu (08. 09. 2010) nám bolo znemožnené realizovať naše zákonné právo preveriť, či vec bola pridelená zákonnému sudcovi (senátu 17 Co), a to tým, že zberný spis (ktorý má obsahovať listiny umožňujúce vykonať takúto previerku) nebol súčasťou príslušného spisového materiálu, a to bez náležitého odôvodnenia. Dôvod prezentovaný súdnou tajomníčkou (čo preukazuje úradný záznam), že zberný spis má u seba sudkyňa, ktorá do 15. septembra 2010 čerpá dovolenku, nemožno považovať za legitímny a hlavne racionálne obhájitelný, keďže nebolo vysvetlené, prečo sa časť súdneho spisu takto „oddelila“ a nebola k dispozícii účastníkovi na nahliadnutie, a to práve v čase, keď zákonná sudkyňa čerpala dovolenku (t. j. bolo zrejmé, že súdny spis nie je potrebný na vykonanie žiadnych procesných úkonov)... Vystávajú legitímne pochybnosti, aký legitímny cieľ sledovalo „oddelenie“ zberného spisu od ostatného spisového materiálu; tieto pochybnosti sú umocnené tým, že sa k nim nevyjadřila sama predsedníčka senátu 17 Co, a to aj napriek tomu, že sťažovateľ ich namietal... Tieto skutočnosti zostali bez povšimnutia Najvyššieho súdu SR, ktorý ako súd

nadriadený sa mal vysporiadať aj s touto okolnosťou, resp, vyžiadať si stanovisko od predsedníčky senátu k tejto časti námietky. A preto je napadnuté rozhodnutie zaťažené nadmernou formálnosťou a odôvodnenie je arbitrárne, pokiaľ Najvyšší súd SR zvyrazňuje, že sťažovateľ v doplňujúcom písomnom podaní doručenom Krajskému súdu v Prešove dňa 12. 10. 2010 túto časť námietky znova nezopakoval...»

Sťažovateľ bol vo všetkých troch sťažnostiach toho názoru, že krajský súd, resp. najvyšší súd „rozhodol na podklade záverov, ktoré sú arbitrárne a zjavne neopodstatnené a zároveň nimi neboli chránené označené základné práva a slobody, ktoré mali byť chránené v rámci všeobecného súdnictva“. Všeobecný súd «ako „primárny ochranca práva“ (ktorý je prvotne povolaný, ale aj zodpovedný za ochranu a dodržiavania základných ľudských práv a slobôd) zlyhal v oblasti ochrany subjektívnych práv sťažovateľa (ktorý má v danom prípade aj ústavný rozmer), a to vydaním rozhodnutia, ktoré vykazuje znaky maximálnej miery arbitrárnosti a svojvôle, a ktoré nemá legitímny základ, a kde je extrémny nesúlad medzi právnymi závermi a skutkovým stavom, a súčasne nim boli porušené aj základné práva sťažovateľa, tak tieto okolnosti zakladajú ingerenciu ústavného súdu v danej právnej veci».

Porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy videl sťažovateľ aj v postupe krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré pred vydaním napadnutých rozhodnutí nezaslali vyjadrenia namietaných sudcov účastníkom konania tak, aby sa k nim mohli vopred (t. j. pred rozhodnutím krajského súdu, resp. najvyššieho súdu) vyjadriť.

Krajský súd podal k sťažnostiam vyjadrenie č. Spr. 10050/2011 z 5. apríla 2011, v ktorom zopakoval podstatné časti odôvodnení uznesenia krajského súdu sp. zn. 6NcC8/2010 z 3. novembra 2010, ako aj uznesenia sp. zn. 1 NcC/22/2010 z 8. novembra 2010. Svoje vyjadrenie uzavrel konštatovaním, že okolnosti uvádzané sťažovateľom v ústavnej sťažnosti považuje za nedôvodné, a predmetnú sťažnosť navrhol zamietnuť.

Najvyšší súd sa k doručenej sťažnosti vyjadril listom z 12. apríla 2011, v ktorom uviedol nasledovné:

«Vo veci vedenej pod sp. zn. 1 Nc 2/2011 najvyšší súd rozhodoval na základe § 16 O. s. p. o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom (žalovaným v konaní na všeobecných súdoch) voči sudcom Krajského súdu v Prešove, konkrétne voči sudkyňiam senátu 17 Co. ... Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti uviedol, že najvyšší súd neposudzoval otázku objektívnej neustrannosti sudcov s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, resp. že sa k týmto okolnostiam nevyjadril. Sťažovateľ v tejto súvislosti namieta, že najvyšší súd nevykonal žiadne zistenia na účel preukázania existencie príbuzenského pomeru medzi konateľom pôvodného žalobcu a sudcom Okresného súdu Poprad JUDr. J. B., pričom sa legitímne očakávalo, že v snahe vylúčiť akékoľvek možné pochybnosti o zaujatosti predsedníčky senátu 17 Co sa takéto preverenie vykoná.

S týmito tvrdeniami sťažovateľa nemožno súhlasiť. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2011 je zrejmé, že najvyšší súd sa podrobne zaoberal konkrétnymi okolnosťami danej veci. Najvyšší súd najmä prihliadal na vyjadrenia sudkýň senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove, ktoré uviedli, že účastníkov konania nepoznajú, nemajú ani žiadny záujem na výsledku sporu či vzťah k prejednávanej veci a necítili sa byť zaujaté. Predsedníčka senátu 17 Co JUDr. J. B. ďalej uviedla, že nepozná ani Ing. J. B., ktorý by podľa domnienky žalovaného (teraz sťažovateľa) mal byť štatutárnym zástupcom pôvodného žalobcu. Uvedené tvrdenie sťažovateľa teda vyjadrovalo iba jeho subjektívny názor a nie existenciu právne relevantného vzťahu JUDr. J. B. k účastníkovi konania.

Najvyšší súd sa zaoberal aj okolnosťami týkajúcimi sa vzájomného vzťahu medzi predsedníčkou senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove a sudcom Okresného súdu Poprad JUDr. J. B. a dospel k záveru, že skutočnosť, že v minulosti obaja pôsobili na Okresnom súde Poprad, nezakladá žiadny dôvod pre pochybnosť o nezaujatosti sudkyne

JUDr. J. B.. Nebolo teda potrebné ďalej skúmať, či existuje príbuzenský pomer medzi sudcom Okresného súdu Poprad JUDr. J. B. a konateľom pôvodného žalobcu.

V odôvodnení svojho uznesenia považoval najvyšší súd za potrebné pripomenúť, že vzťahy medzi sudcami, ktoré neprekračujú bežný pracovný a kolegiálny rámec nemajú samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, pričom poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010. Táto časť

odôvodnenia predstavuje tzv. „*obiter dictum*“, v ktorom najvyšší súd nad rámec nosných dôvodov („*ratio decidendi*“) a pre úplnosť argumentácie odkázal na svoje predchádzajúce rozhodnutie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 27. augusta sp. zn. 4 Ndc 30/2009 a uviedol, že ide o protichodné rozhodnutie v porovnaní s namietaným uznesením sp. zn. 1 Nc 2/2011 (resp. aj s uznesením sp. zn. 1 Nc 8/2010). K tomuto tvrdeniu sťažovateľa je treba uviesť, že okolnosti týchto dvoch vecí boli rozdielne. Predovšetkým, vo veci, na ktorú poukázal sťažovateľ išlo o prípad, keď účastníkom konania bol sudca Krajského súdu v Bratislave a najvyšší súd rozhodoval o vylúčení sudcov tohto krajského súdu. V konaní vo veci sp. zn. 1 Nc 2/2011, ktoré je predmetom ústavnej sťažnosti, sa však námietka zaujatosti opierala o domnienku, že konateľom pôvodného účastníka konania bol Ing. J. B., a podľa medializovaných informácií by tento mohol byť synom sudcu Okresného súdu Poprad JUDr. J. B. Z uvedeného je zrejmé, že tieto dve rozhodnutia sa nedajú porovnávať, pretože ide o úplne odlišný pomer sudcov, o ktorých vylúčení sa jednalo, k účastníkom konania. Už iba z tohto dôvodu nemožno hovoriť o protichodnosti uvedených rozhodnutí.

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti pritom taktiež vyslovil názor, že samotné kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich neustrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania vecí z toho dôvodu (nález ústavného súdu z 24. februára 2011, sp. zn. IV.ÚS 345/09). V inom náleze ústavný súd uviedol, že kolegiálne vzťahy, ak nie sú ďalšie okolnosti signalizujúce možnú neustrannosť sudcu, v zásade nie sú dôvodom na spochybnenie jeho neustrannosti, a to takej intenzity, aby boli dôvodom na jeho vylúčenie z prerokúvania vecí z tohto dôvodu (nález ústavného súdu z 26. augusta 2010, sp. zn. IV. ÚS 124/2010). V uznesení z 20. októbra 2010 sp. zn. I. ÚS 352/2010 ústavný súd dospel k záveru, že pracovný, resp. kolegiálny vzťah sudcu nemôže dostatočne objektívne spochybníť jeho nepredpojatosť v takej miere, aby musel byť vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie.

Ako ďalší dôvod zaujatosti uviedol sťažovateľ skutočnosť, že pri nahliadnutí do súdneho spisu (8. septembra 2010) mu bolo znemožnené realizovať jeho zákonné právo preveriť, či vec bola pridelená zákonnému sudcovi, a to tým, že zberný spis (§ 192 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 11. novembra 2005 č. 543/2005 Z. z. o

Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov) nebol súčasťou príslušného spisového materiálu. K tejto námietke odkazujem na odôvodnenie namietaného rozhodnutia. Nie je pritom zrejmé, akú súvislosť so zaujatosťou sudcu má mať samotná skutočnosť, že účastník nemohol v určitom čase nahliadnuť do zberného spisu (z dôvodu, že zberný spis mala u seba sudkyňa, ktorá krátkodobo, do 15. septembra 2010 - pre čerpanie dovolenky - nebola na pracovisku).

Je potrebné uviesť, že najvyšší súd uskutočnil výklad zákonných ustanovení týkajúcich sa otázky zaujatosti sudcov v súlade s vlastnou judikatúrou a riadil sa pritom ústavným právom účastníka na prejednanie veci pred nestranným súdom a zásadami prijatými judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Najvyšší súd však súčasne prihliadol aj na ďalšiu veľmi významnú ústavnú zásadu, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Z týchto aspektov k vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodnutia pridelenej veci dochádza len výnimočne a iba zo závažných dôvodov, ktoré sudcovi bránia rozhodovať v súlade so zákonom, objektívne a nezaujato. Najvyšší súd svoj záver náležite v odôvodnení napadnutého rozhodnutia právne vyargumentoval. Do práv sťažovateľa na prejednanie veci súdom nebolo zasiahnuté, naopak postupom súdu mu bolo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd plne zachované. Tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, najvyšší súd teda v danom prípade neporušil označené základné práva sťažovateľa „nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva“. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru (pozri uznesenie ústavného súdu z 22. mája 2008, sp. zn. II. ÚS 221/08).»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s vyjadrením krajského súdu z 5. apríla 2011, najvyššieho súdu z 12. apríla 2011 a vyjadrenia sťažovateľa z 20. mája 2011, ako aj s obsahom napadnutých rozhodnutí a predložených spisov vedených okresným súdom pod sp. zn. 20 C/139/2008, sp. zn. 17 C/257/2008 a sp. zn. 13 C/270/2088

a zbernými spismi vedenými krajským súdom pod sp. zn. 1 NcC/22/2010, sp. zn. 6 NcC/8/2010, sp. zn. 17 Co/99/2010 a sp. zn. 17 Co/100/2010, ako aj najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Nc/2/2011 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 14 ods. 1 OSP sudcovia sú vylúčení z pojednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranné, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00, III. ÚS 199/08).

Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach (napr. III. ÚS 24/05, III. ÚS 47/05) zdôvodnil, že čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje predovšetkým prístup k súdu a rovnaké právne postavenie účastníkov v konaní pred ním; len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na ochranu základných práv a slobôd v konaní pred súdom. Súd musí mať ústavou výslovne určenú kvalitu, najmä musí byť nezávislý a nestranný, tiež musí byť zriadený zákonom a mať plnú jurisdikciu rozhodovať vo veciach.

Právu účastníka súdneho konania na nestranný súd (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im

zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05).

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu. Súčasťou práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Základné právo na prerokovanie veci nestranným súdom zahŕňa v tomto smere iba povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (mutatis mutandis I. ÚS 73/97).

Nestrannosť je potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, v danom prípade je potrebné zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. či sú poskytnuté dostatočné záruky na vylúčenie akejkoľvek pochybnosti o sudcovej nestrannosti. V prípade subjektívneho hľadiska sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersack v. Belgicko - rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva - ďalej len „ESLP“ z 1. októbra 1982). Nie je však možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti.

Zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o nestrannosti sudcu prejednávajúceho vec (III. ÚS 16/00). Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností a spočíva v posúdení, či nezávisle od osobného správania sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. Pri posudzovaní objektívnej nestrannosti platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná. (Delcourt v. Belgicko, rozsudok ESLP zo 17. januára 1970). Mal by byť

vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať sudy pri stranách v demokratickej spoločnosti (Padovani v. Taliansko – rozsudok ESĽP z 26. februára 1993).

Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či dôvod obavy je objektívny. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo).

Relevantná obava z nedostatku nestrannosti sudcu sa musí zakladať na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie, ktoré postupne vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti (mutatis mutandis III. ÚS 24/05).

Sudcom je taktiež uložená povinnosť zachovávať maximálnu diskretnosť, ak majú súdiť vec, aby sa nenarušil ich obraz nestranných sudcov (Buscemi v. Taliansko - rozsudok ESĽP zo 16. septembra 1999).

Uvedené názory formulované v doterajšej judikatúre ústavného súdu a ESĽP boli podkladom na rozhodnutie ústavného súdu v danej veci.

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 6 NcC/8/2010 z 3. novembra 2010

Napadnutým uznesením sp. zn. 6 NcC/8/2010 z 3. novembra 2010 krajský súd rozhodol, že sudkyňa JUDr. M. M. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 17 C/257/2008.

Podstata sťažovateľových námietok proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 spočíva v nesúhlase sťažovateľa so závermi krajského súdu o neexistencii pochybností o nezaujatosti sudkyne konajúcej v sťažovateľovej veci aj napriek tomu, že v okolnostiach prípadu mala v priebehu konania dodatočne vyjsť najavo skutočnosť sťažovateľovi skôr neznáma, a síce že bývalý konateľ pôvodného žalobcu je synom sudcu pôsobiaceho na okresnom súde príslušnom vo veci konať. Sťažovateľom uvádzané pochybnosti o objektívnej nestrannosti namietanej sudkyne vyplývajú z toho, že ide o najbližší stupeň príbuzenského vzťahu medzi bývalým konateľom žalobcu a iným sudcom okresného súdu, ďalej zo skoršej vedomosti sudkyne o uvedenom príbuzenskom vzťahu, ktorá nebola v priebehu konania z jej strany sťažovateľovi oznámená, ako aj z jej postupu v konaní pri zabezpečení prítomnosti bývalého konateľa žalobcu na pojednávaní na účely jeho výsluchu. Sťažovateľ poukazujúc súčasne na vysokú hodnotu sporu považuje uznesenie okresného súdu za arbitrárne a porušujúce základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd odôvodnil v relevantnej časti namietané uznesenie nasledovne:

„Krajský súd v Prešove, ako súd nadriadený, po preskúmaní vznesenej námietky zaujatosti dospel k záveru, že v danej veci nie sú dôvody zakladajúce pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne, ktorej bola vec náhodným spôsobom pridelená na konanie a rozhodnutie (v zmysle Spravovacieho a kancelárskeho poriadku pre súdy). Z tvrdení žalovaného, týkajúcich sa iného sudcu, resp. sudcov Okresného súdu Poprad, na ktorom

prebieha konanie v predmetnej veci, nevyplýva pomer zákonnej sudkyne k účastníkom konania a ich zástupcom v predmetnej právnej veci, ktorý by bol príbuzenský, priateľský alebo nepriateľský, prípadne jej osobný alebo ekonomický záujem na určitom meritórnom ukončení konania a pod., čo by predpokladalo vylúčenie sudkyne z prejednávania a rozhodovania vo veci, vyvolávajúc dôvodnú obavu, žeby sudkyňa nemohla objektívne a spravodlivo vec posúdiť. ...

Nadriadený súd nijako nepodceňoval ani objektívne hľadisko záruk nestrannosti. Neexistujú však podľa názoru nadriadeného súdu pochybnosti ani z uvedeného objektívneho hľadiska. Podľa obsahu spisu sudkyňa neporušila princíp rovnosti účastníkov v konaní. V konečnom dôsledku ju navrhoval vylúčiť v minulosti aj žalobca. Nadriadený súd najmä s poukazom na vysokú hodnotu sporu nechcel nechať bez povšimnutia ani procesné nedostatky, ktoré by pri vyššej intenzite mohli predstavovať relevantné dôvody na vylúčenie sudkyne, ale takéto okolnosti nezistil a žalovaný relevantné skutočnosti neoznačil. Takýmito okolnosťami nie sú ani tvrdenia o prepojení zainteresovaných osôb na iného sudcu Okresného súdu Poprad.

Pretože z obsahu spisu nevyplýva, že by tu boli také okolnosti, ktoré by svedčili v prospech pochybností o nezaujatosti konajúcej sudkyne, nadriadený súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku tohto uznesenia.“

Ústavný súd hodnotí právne závery krajského súdu uvedené v napadnutom uznesení ako nedostatočné a ústavne neudržateľné.

Krajský súd v uznesení sp. zn. 6 NcC/8/2010 z 3. novembra 2010 vyhodnocoval nezaujatosť sudkyne JUDr. M. M. predovšetkým na základe tvrdení sťažovateľa obsiahnutého v námietke zaujatosti, z ktorých podľa jeho názoru nevyplýva pomer zákonnej sudkyne k účastníkom konania a ich zástupcom, ktorý by bol „*príbuzenský, priateľský alebo nepriateľský, prípadne osobný alebo ekonomický*“. V odôvodnení napadnutého uznesenia však krajský súd nevyložil, z akých dôvodov skutočnosť, že bývalý konateľ žalobcu je synom iného sudcu okresného súdu, ktorý je v sťažovateľovej veci príslušný konať a rozhodovať, nemá žiaden vplyv na vznik a existenciu pochybností o nezaujatosti konajúcej sudkyne. V tomto smere považuje ústavný súd tvrdenie krajského súdu, že

„neexistujú... pochybnosti ani z uvedeného objektívneho hľadiska“, bez ďalšieho vysvetlenia ako nepostačujúce na vyvrátenie pochybností o prípadnej zaujatosti namietanej sudkyne okresného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu je však nevyhnutné pri hodnotení prípadných pochybností o nezaujatosti sudcov konajúcich v tej - ktorej veci vziať zreteľ aj na vzťahy medzi sudcami pôsobiacimi na jednom súde, kde majú spoločné pracovisko. Pokiaľ sudcovia určitého súdu majú rozhodovať právne veci, v ktorých ako účastníci konania vystupujú osoby im blízke alebo osoby blízke ich kolegom - sudcom pôsobiacim na tom istom súde, je potrebné s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu venovať zvýšenú pozornosť významu týchto okolností a skúmať aj intenzitu z toho vyplývajúcich pochybností týkajúcich sa nezaujatosti konajúcich sudcov. Súčasne je nevyhnutné dbať na podstatu a význam práva na nestrannosť a nezaujatosť sudcu. V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že medzi sudcami ako kolegami na jednom pracovisku často vznikajú aj bližšie než len kolegiálne vzťahy, čo môže viesť k oprávneným pochybnostiam o ich nestrannosti v prípadoch, v ktorých majú rozhodovať o veciach, na ktorých výsledku môžu mať ich blízki kolegovia osobný, ekonomický či iný záujem.

Vo svojom vyjadrení k podanej námietke zaujatosti síce sudkyňa JUDr. M. M. uviedla, že s Ing. J. B. nie je v žiadnom osobnom kontakte a nemá k nemu žiaden vzťah, avšak potvrdila, že o tomto príbuzenskom vzťahu medzi jej kolegom a bývalým konateľom žalobcu vedomosť mala. Súčasne sa nevyjadrila ani k vzťahu, aký má k otcovi konateľa pôvodného žalobcu - JUDr. J. B., ktorý v tom čase pôsobil ako sudca okresného súdu na civilnom úseku. Namietaná sudkyňa taktiež výslovne neuviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá, naopak po konštatovaní, že bývalého konateľa pôvodného žalobcu nepozná, uviedla, že *„ponecháva na úvahu nadriadeného súdu, či v záujme vylúčenia akejkoľvek pochybnosti o objektívnosti prejednávania veci... je vhodné prejednávanie veci mnou ako zákonnou sudkyňou, resp. ktorýmkoľvek sudcom Okresného súdu Poprad“*.

Krajský súd sa však týmito okolnosťami, podstatnými pre skúmanie nestrannosti namietanej sudkyne zo subjektívneho hľadiska podrobne nezaoberal a aj z tohto dôvodu zaťažil svoje rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti arbitrárnosťou.

Ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade krajský súd nesprávne považoval za právne nevýznamnú namietanú skutočnosť, že bývalý štatutárny zástupca pôvodného žalobcu, ktorého výsluch bol v konaní nariadený, je blízkym príbuzným sudcu, ktorý pôsobí na tom istom súde, na ktorom je prejednávaná žaloba podaná pôvodným žalobcom. Opísané skutočnosti môžu v očiach účastníkov konania aj verejnosti vzbudiť oprávnené pochybnosti o nezaujatosti sudcov okresného súdu. V posudzovanom prípade krajský súd síce opísal podstatné princípy a názory vzťahujúce sa na posudzovanie nestrannosti súdov a sudcov vychádzajúce z judikatúry ESĽP (napr. teóriu zdania), avšak pri ich aplikácii na konkrétny prípad krajský súd nezohľadnil ich podstatu a zmysel, následkom čoho dospel k nesprávnym právnym záverom o neexistencii pochybností o nezaujatosti sudkyne príslušnej konať v sťažovateľovej veci. Súčasťou práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom síce nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť, ale v prípade zistenia konkrétnych okolností, objektívne svedčiacich o pochybnostiach v nestrannosti konkrétneho sudcu dochádza k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak všeobecný súd vydá rozhodnutie, ktorým nevytlúči takéhoto sudcu z ďalšieho konania a rozhodovania vo veci. Ústavný súd dospel k záveru, že vo veci predloženej sťažovateľom ide o tento prípad, a preto vyslovil porušenie práv tak, ako to vyplýva z bodu 1 výroku tohto rozhodnutia.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010

Napadnutým uznesením sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 krajský súd rozhodol, že sudca JUDr. P. K. nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 13 C/270/2008.

Podstata sťažovateľových námietok proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 spočíva rovnako ako v prípade námietok proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 v nesúhlase sťažovateľa so závermi krajského súdu o neexistencii pochybností o nezaujatosti sudcu konajúceho v sťažovateľovej veci aj napriek tomu, že v okolnostiach prípadu mala vyjsť v priebehu konania najavo dodatočne skutočnosť sťažovateľovi skôr neznáma, že bývalý konateľ pôvodného žalobcu je synom iného sudcu pôsobiaceho na okresnom súde, ktorý vo veci koná. Sťažovateľom uvádzané pochybnosti o objektívnej nestrannosti namietaného sudcu vyplývajú z toho, že ide o najbližší stupeň príbuzenského vzťahu a že touto vedomosťou začal v priebehu konania disponovať aj sudca konajúci vo veci. Aj v tomto prípade sťažovateľ poukazuje na vysokú hodnotu sporu. Sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu považuje sťažovateľ za arbitrárne a porušujúce základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd odôvodnil namietané uznesenie v relevantnej časti nasledovne:

„Z obsahu spisu nadriadený súd zistil a ustálil, že tu nie sú také okolnosti, ktoré by svedčili o tom, že sudca JUDr. P. K. je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Vo vyjadrení k námietke zaujatosti sám zákonný sudca uviedol, že nemá žiaden vzťah k účastníkom konania, ani k prejednávanej veci. Osobne nepozná ani Ing. J. B. . Ponechal na zváženie, či skutočnosť, že Ing. J. B. je synom jeho kolegu je spôsobilá vyvolať dôvodné pochybnosti o objektívnom prejednaní predmetnej veci. Nadriadený súd považuje potrebné poukázať na skutočnosť, že od sudcu je nutné vyžadovať určitú odolnosť nevyhnutne spojenú so zodpovednosťou v justícii aj voči prejavom nespokojnosti účastníkov konania s ich rozhodnutím alebo procesným postupom a tiež zachovanie si profesionálnej imunity voči účastníkom konania, hoci by nimi boli priatelia, či známi. V opačnom prípade, t. j. ak by prejav nespokojnosti (prípadne podania sťažnosti) mal byť predpokladom pre vylúčenie sudcu, účastník konania by mohol jednoduchým spôsobom zasahovať do zásady náhodného výberu sudcu, ktorou sa zabezpečuje ústavou garantované právo na zákonného sudcu a jeho neodňateľnosť. Sudca je reprezentant verejnej moci, a preto je potrebné u

neho predpokladať a požadovať vyšší stupeň tolerancie a nadhľadu, než je tomu u jednotlivých občanov. Je potrebné prihliadať i k tomu, že princíp nezávislého, nestranného a spravodlivého rozhodovania je vôbec zásadným princípom fungovania súdnej moci a je zákonnou, ústavnou, ako aj morálnou povinnosťou sudcu tento princíp dodržiavať.

S ohľadom na vyššie uvedené Krajský súd Prešov ako nadriadený súd v súlade s ustanovením § 16 ods. 1 O. s. p. nevytlúčil sudcu JUDr. P. K. z prejednávania a rozhodovania veci Okresného súdu Poprad sp.zn 13 C 270/2008.“

Ústavný súd zistil, že aj v uznesení sp. zn. 1 NcC/8/2010 z 8. novembra 2010 vyhodnocoval krajský súd nezaujatosť sudcu JUDr. P. K. z tvrdení sťažovateľa obsiahnutého v námietke zaujatosti a z vyjadrenia namietaného sudcu podaného k tejto námietke. V odôvodnení napadnutého uznesenia však krajský súd poukazujúc na nevyhnutnosť vyžadovať „určitú odolnosť nevyhnutne spojenú so zodpovednosťou v justícii aj voči prejavom nespokojnosti účastníkov konania“ a na ústavou garantované „právo na zákonného sudcu a jeho neodňateľnosť“ konštatoval, že nie sú dané okolnosti, ktoré by svedčili o vylúčení z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Krajský súd sa však vôbec nedotkol hodnotenia objektívneho a subjektívneho hľadiska nestrannosti namietaného sudcu a ani nevyložil, z akých dôvodov nemá skutočnosť, že bývalý konateľ žalovaného je synom iného sudcu okresného súdu, ktorý je v sťažovateľovej veci príslušný konať a rozhodovať, žiaden vplyv na vznik a existenciu pochybností o nezaujatosti sťažovateľom namietaného sudcu okresného súdu JUDr. P. K.

Ústavný súd poukazuje aj vo vzťahu k uzneseniu sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 na už formulované dôvody, pre ktoré vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010. Podľa názoru ústavného súdu v okolnostiach prípadu krajský súd nevenoval dostatočnú pozornosť namietanej skutočnosti, že bývalý štatutárny zástupca pôvodného žalobcu je blízkym príbuzným sudcu, ktorý pôsobí na tom istom súde, na ktorom je prejednávaná žaloba podaná pôvodným žalobcom. Z odôvodnenia krajského súdu nevyplýva, že by bolo prihliadané na to, či sťažovateľom tvrdené skutočnosti môžu v očiach

účastníkov konania, ako aj verejnosti vzbudiť oprávnené pochybnosti o nezaujatosti sudcov okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že na vyvrátenie pochybností o nezaujatosti sudcu okresného súdu nie je postačujúce, pokiaľ sa v danom prípade krajský súd obmedzil na všeobecné konštatovanie o potrebe nadhľadu sudcov voči nespokojnosti účastníkov konania, pretože takéto otázky neboli vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa podstatné.

Keďže súčasťou práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom je v prípade zistenia konkrétnych okolností, objektívne svedčiacich o pochybnostiach o nestrannosti niektorého zo sudcov príslušných vo veci konať aj právo na to, aby bol sudca, ktorého nezaujatosť bola spochybnená, vylúčený, vydaním rozhodnutia súdu o nevyhlúčení takéhoto sudcu z ďalšieho konania a rozhodovania vo veci dochádza k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd vzhladol, že obdobne ako v prípade namietaného uznesenia krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010, tak aj v prípade uznesenia krajského súdu sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. novembra 2010 ide o tento prípad, a preto vyslovil porušenie označených základných práv tak, ako to vyplýva z bodu 1 výroku tohto nálezu.

3. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Nc 2/2011 z 20. januára 2011

Napadnutým uznesením sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 najvyšší súd rozhodol, že sudkyne JUDr. J. B., JUDr. G. V. a JUDr. Z. S. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 17 Co/99/2010, 17 Co/100/2010.

Kľúčové dôvody, pre ktoré sťažovateľ napadol uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2010 z 20. januára 2011, spočívajú v nesúhlase sťažovateľa s postupom najvyššieho súdu, ktorý aj napriek vysokej hodnote predmetu konania neprevertil pred svojím rozhodnutím tvrdený príbuzenský pomer medzi bývalým konateľom pôvodného žalobcu a

sudcom okresného súdu, ktorý o veci rozhodol v 1. stupni, ďalej že na podporu svojich záverov oprel odôvodnenie napadnutého rozhodnutia o protichodnú judikatúru, a taktiež, že najvyšší súd sa dostatočne nevysporiadal s oddelením zberného spisu od ostatného spisu v čase, keď právny zástupca sťažovateľa žiadal do týchto spisov nahliadnuť. Sťažovateľ namietal aj nenáležité odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu považujúc napadnuté uznesenie za arbitrárne a porušujúce základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 uviedol, že opodstatnenosť žalovaným vznesenej námietky zaujatosti posudzoval iba voči sudkyňiam krajského súdu JUDr. J. B., JUDr. G. V. a JUDr. Z. S., pretože len tieto sudkyne krajského súdu majú v právnej veci účastníkov rozhodovať v odvolacom konaní. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd v značnom rozsahu opísal nielen na prípad dopadajúce ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ale zhrnul aj podstatnú judikatúru ústavného súdu a EŠLP týkajúcu sa posudzovania nestrannosti sudcov a predpokladov ich vylúčenia z prejednávania a rozhodovania v pridelených veciach. K sťažovateľom namietaným dôvodom zaujatosti namietaných sudkýň senátu 17 Co krajského súdu v podrobnostiach uviedol:

„Pokiaľ ide o existenciu právne relevantného pomeru u namietaných sudkýň senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove, tieto sudkyne vo svojom písomnom vyjadrení k námietke zaujatosti popreli akýkoľvek svoj vzťah k veci či k účastníkom a nevideli žiaden dôvod pre svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyjadrenia sudkýň senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove a ani z ostatného obsahu spisu nezistil žiadne také skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť legitímne pochybnosti o ich nezaujatosti.

Okolnosť, že predsedníčka senátu JUDr. J. B. v minulosti pôsobila na rovnakom súde ako sudca JUDr. Š. Ž. (že spoločne pôsobili na Okresnom súde Poprad), ktorý sudca podľa žalovaného má mať syna Ing. J. B., ktorý by mal byť štatutárnym zástupcom pôvodného žalobcu, nezakladá žiaden dôvod pre pochybnosť o jej nezaujatosti. Uvedené tvrdenie žalovaného vyjadruje iba jeho subjektívny názor a nie existenciu právne relevantného

vzťahu JUDr. J. B. k účastníkovi konania. V danom kontexte (so zreteľom na údaj žalovaného o sudcovi JUDr. J. B.) Najvyšší súd Slovenskej republiky iba pre úplnosť pripomína, že vzťahy medzi sudcami, ktoré neprekračujú bežný pracovný a kolegiálny rámec [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], nemajú samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. I Nc 8/2010).

Tým, že žalovaný v čase návštevy na Krajskom súde v Prešove (8. septembra 2010) nemal možnosť nahliadnutia do spisového materiálu odvolacieho súdu - do zberného spisu (do prvostupňového súdneho spisu mu podľa jeho vlastného vyjadrenia bolo umožnené nahliadnuť) s odôvodnením, že ho má u seba sudkyňa, ktorá do 15. septembra 2010 čerpá dovolenku, sa objektívne nezaložila pochybnosť o nestrannosti súdneho rozhodovania senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že žalovaný, ktorý v ďalšom písomnom podaní doručenom Krajskému súde v Prešove 12. októbra 2010 uviedol, že konajúci súd mu následne doručil originál potvrdenia z podateľne o nápade a pridelení veci do senátu 17 Co vo veci 99/2010 a fotokópiu potvrdenia z podateľne o nápade a pridelení veci do senátu 17 Co vo veci 100/2010, s ktorými sa mienil 8. septembra 2010 nahliadnutím do zberného spisu oboznámiť, po poskytnutí tohto materiálu nenamietal, že by vec bola pridelená nezákonnému sudcovi (senátu), t. j. že by vec nebola pridelená do senátu 17 Co elektronickou podateľňou podľa rozvrhu práce a takáto skutočnosť ani zistená nebola; žalovaný tiež netvrdil, že by mu nebolo umožnené z evidenčných pomôcok preveriť pridelenie veci zákonnému sudcovi (senátu).

Takto nielen so zreteľom na subjektívne hľadisko prezentované vo vyjadrení namietaných sudkýň, že sa necítia byť zaujatými, ale aj z objektívneho pohľadu dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že nejestvujú dôvody, ktoré by mohli viesť k pochybnosti o ich nezaujatosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol tak, že sudkyne Krajského súdu v Prešove JUDr. J. B., JUDr. G. V. a JUDr. Z. S. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010 (vec Okresného súdu Poprad pod sp. zn. 20 C 139/2008).“

Ústavný súd skúmajúc obsah pomerne rozsiahleho odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zistil, že vysvetleniu konkrétnych dôvodov, pre ktoré nebolo vyhovené námietke zaujatosti podanej sťažovateľom, venoval najvyšší súd v písomnom vyhotovení uznesenia len krátku záverečnú časť, v ktorej sa obmedzil predovšetkým na formuláciu tvrdení o tom, že ten - ktorý namietaný dôvod pre pochybnosť k nezaujatosti uvedených sudkýň krajského súdu daný nebol, a to bez toho, aby svoje tvrdenia zdôvodnil dostatočnými argumentmi, ktoré by dali jasné odpovede na relevantné právne otázky týkajúce sa nestrannosti namietaných sudkýň krajského súdu.

Z napadnutého uznesenia tiež nevyplýva, že by sťažovateľom namietané dôvody zaujatosti sudcov krajského súdu boli najvyšším súdom preskúmané aj s prihliadnutím na celý spisový materiál vedený vo veci samej a že by najvyšší súd starostlivo vyhodnotil aj intenzitu prípadných procesných pochybení, ktoré vo svojich súvislostiach môžu objektívne zakladať pochybnosti o nezaujatosti namietaných sudcov. Ústavný súd už v inej veci judikoval, že pri tak závažnom rozhodnutí, ako je objektívna stránka sudcovskej nezávislosti, musí súd vychádzať zo všetkých dostupných spisov a tieto náležite vyhodnotiť (III. ÚS 24/05).

Vzhľadom na vysokú hodnotu predmetu konania a aj v tom prameniaku závažnosť rozhodnutia o predloženej námietke zaujatosti, ako aj s ohľadom na to, že proti uzneseniu najvyššieho súdu o vznesenej námietke zaujatosti nie je odvolanie prípustné, je potrebné, aby boli dôvody napadnutého rozhodnutia formulované jasne, určito a dostatočne podrobne. V tomto smere nepostačuje, že najvyšší súd v súvislosti s tvrdeným odmietnutím nahliadnutia do spisu krajským súdom sťažovateľovi stroho uviedol, že sa tým „*objektívne nezaložila pochybnosť o nestrannosti súdneho rozhodovania senátu 17 Co Krajského súdu v Prešove*“ bez toho, aby ozrejmil konkrétne dôvody, pre ktoré uvedená okolnosť nemohla založiť namietané pochybnosti, a to s odkazom na ustálenú judikatúru ústavného súdu, resp. ESĽP, ktorú najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí citoval len všeobecne.

Podľa názoru ústavného súdu je svojvoľný aj záver najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľ po poskytnutí fotokópie potvrdenia z podateľne o nápade a pridelení veci do

senátu 17 Co už nenamietal, že by vec bola pridelená zákonnému sudcovi, keďže z obsahu podania sťažovateľa označeného ako „oprava podania a nové námietky“ doručeného krajskému súdu 12. októbra 2010 ústavný súd zistil, že na tomto dôvode podanej námietky sťažovateľ zotrval. V tomto ohľade je potrebné prisvedčiť námietke sťažovateľa o arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu.

Z hodnotiacich záverov uvedených v napadnutom uznesení (napríklad, že sťažovateľom namietaná okolnosť o minulom pôsobení predsedníčky senátu JUDr. J. B. na rovnakom súde ako JUDr. Š. Z. nezakladá žiaden dôvod na pochybnosť o jej nezaujatosti, vyjadruje iba sťažovateľov subjektívny názor, a nie existenciu právne relevantného vzťahu JUDr. J. B. k účastníkovi konania) ústavnému súdu vyplynulo, že najvyšší súd v danom prípade uplatnil pri posudzovaní (ne)dôvodnosti námietky zaujatosti prístup vyžadujúci exaktné preukázanie vzťahu odôvodňujúceho zaujatosť konajúcej sudkyne, a nie iba osvedčenie určitých okolností, ktoré môžu spochybňovať nezaujatosť konajúcich sudcov. Takýto prístup najvyššieho súdu však ústavný súd hodnotí kriticky ako neprimerane prísny, rozporný so zásadami uplatňovanými v otázke posudzovania neustrannosti sudcov a v okolnostiach prípadu ako ústavne neakceptovateľný.

Napokon ústavný súd nepovažuje za obhájitelný ani postup najvyššieho súdu, ktorý sa zaoberal len opodstatnenosťou sťažovateľom vznesenej námietky zaujatosti iba proti sudkyňam tvoriacim senát 17 Co krajského súdu. Sťažovateľ totiž podal námietku proti všetkým sudcom krajského súdu, a to ako v prvom podaní doručenom krajskému súdu 21. septembra 2010, tak aj v jeho oprave doručenej krajskému súdu 12. októbra 2010. Bez toho, aby sa ústavný súd vyjadroval k opodstatnenosti sťažovateľom uvedených dôvodov spochybňujúcich nezaujatosť všetkých sudcov krajského súdu, ústavný súd postup najvyššieho súdu, ktorým sa vlastne najvyšší súd nezaoberal touto časťou vznesenej námietky zaujatosti bez toho, aby to vyjadril vo výrokovej časti napadnutého rozhodnutia, považuje za rozporný s požiadavkami spravodlivého súdneho procesu. Inými slovami, najvyšší súd v danej veci vlastne nerozhodol o celom návrhu sťažovateľa na vylúčenie sudcov krajského súdu, teda postupoval v rozpore s platnými procesnými predpismi (§ 152 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 OSP), a tým svoje rozhodnutie zaťažil svojvôľou.

Na základe uvedeného považuje ústavný súd napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. januára 2011 za porušujúce základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto aj vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu vyslovil ich porušenie v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uzneseniami krajského súdu sp. zn. 6NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 a sp. zn. 1NcC/22/2010 z 8. novembra 2010) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. novembra 2011

Podľa sťažovateľa malo byť súčasne porušené aj základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, a to postupom namietanej sudkyne okresného súdu JUDr. M. M., ktorá svoju vedomosť o príbuzenskom pomere bývalého konateľa pôvodného žalobcu k inému sudcovi okresného súdu neoznámila sťažovateľovi, resp. predsedovi súdu postupom podľa § 15 OSP. Ústavný súd však v tejto súvislosti konštatuje, že predmetom ústavného prieskumu v danej veci je len postup a rozhodnutie krajského súdu týkajúci sa vznesenej námietky zaujatosti, a nie namietaný procesný postup sudkyne okresného súdu vo veci samej. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevidí príčinnú súvislosť medzi uvedeným porušením označeného základného práva a napadnutým uznesením krajského súdu (vrátane jeho postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal), a preto v tejto časti ústavný súd vyslovil, že označené základného práva uznesením krajského súdu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 porušené nebolo (bod 2 výroku nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo podľa sťažovateľa dôjsť tým, že pred vydaním napadnutého rozhodnutia krajský súd nezaslal vyjadrenie namietaných sudcov okresného súdu a krajského súdu účastníkom konania tak, aby sa k nemu mohli pred

rozhodnutím krajského soudu, resp. nejvyššího soudu vyjádřit, ústavní soud především poukazuje na právní úpravu obsaženou v § 14 a nasl. OSP, podle které takový postup není zákonem předpokládaný. Stěžovatel v tomto případě nedůvodně vztahuje zásady charakteristické pro meritorní rozhodování soudu v sporovém konání i na specifické konání o zaujatosti soudců. Vzhledem na uvedené a přihlížejíc současně i na dostupnou judikaturu uplatňovanou v obdobných případech (např. usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 183/06) ústavní soud nepovažuje zvolené konání krajského soudu za způsobilé zasáhnout do označeného základního práva, a proto i ve vztahu k tomuto základnímu právu ústavní soud vyslovil, že označené základní právo namítanými usneseními porušené nebylo (bod 2 výroku nálezu).

Podle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavní soud vyhovie stěžnosti, svým rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím byli porušena práva nebo svobody podle odseku 1, a zruší také rozhodnutí. Ústavní soud může zároveň věc vrátit na další konání.

Vzhledem na to, že ústavní soud vyslovil porušení základního práva garantovaného ústavou a mezinárodními smlouvami o lidských právech, zrušil namítané usnesení krajského soudu sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. listopadu 2010 a sp. zn. 1 NcC 22/2010 z 8. listopadu 2010, jako i usnesení nejvyššího soudu sp. zn. 1 Nc 2/2011 z 20. listopadu 2011 a věc jí vrátil na další konání.

Po vrácení věci na další konání bude úlohou krajského soudu a nejvyššího soudu věc opětovně přejednat, náležitě zjistit skutkový stav, rozhodnout o vyloučení, resp. nevykloučení namítaných soudců a v usneseních o vyloučení, resp. nevykloučení namítaných soudců důsledně se v okolnostech případu vysporiádat se všemi namítanými pochybnostmi o nestrannosti konajících soudců a jasne a podrobně uvést důvody na jejich vyloučení, resp. nevykloučení.

Krajský soud a nejvyšší soud jsou v dalším konání povinni řídit se právními názory ústavního soudu vyslovenými v tomto nálezu.

III.

Spoločnosť E., C., prostredníctvom svojej právnej zástupkyne JUDr. A. H. doručila ústavnému súdu 12. mája 2011 podanie, ktorým sa prihlásila za vedľajšiu účastníčku konania vedeného ústavným súdom o sťažnosti sťažovateľa z dôvodu, že je účastníčkou konania vedenou krajským súdom pod sp. zn. 17 Co 99/2010 a sp. zn. 17Co 100/2010, ako aj okresným súdom pod sp. zn. 17C/257/2010 a sp. zn. 13 C/270/2008, v ktorých boli podané námietky zaujatosti proti konajúcim sudcom príslušných všeobecných súdov, o ktorých bolo rozhodované sťažnosťou napadnutými uzneseniami.

Vo vzťahu k tomuto podaniu spoločnosti E. ústavný súd poznamenáva, že podľa § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní pred ústavným súdom použiť primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku len vtedy, ak zákon o ústavnom súde neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje. Danú otázku však zákon o ústavnom súde upravuje osobitne v § 21 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého vedľajšími účastníkmi konania sú osoby, ktorým toto postavenie priznáva tento zákon (t. j. zákon o ústavnom súde), ak sa tohto postavenia nevzdajú.

V zmysle zákona o ústavnom súde môže byť vedľajším účastníkom napríklad vláda Slovenskej republiky v konaní o súlade právnych predpisov (§ 37 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V konaní o sťažnostiach fyzických a právnických osôb podľa čl. 127 ústavy však zákon o ústavnom súde v § 51 upravuje, že účastníkmi konania sú len sťažovateľ a ten, proti komu sťažnosť smeruje. Z uvedeného preto vyplýva, že v konaní o sťažnosti fyzickej osoby a právnickej osoby nemôžu vystupovať žiadne osoby v postavení vedľajších účastníkov. Ústavný súd už judikoval, že odvolávanie sa na § 31a zákona o ústavnom súde neznamena, že do rozhodovacej činnosti ústavného súdu možno „prenášať“ jednotlivé inštitúty Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie § 31 zákona o ústavnom súde pripúšťa iba primerané použitie procesného predpisu občianskeho práva a vo vzťahu k nemu má § 21 ods. 2 zákona o ústavnom súde povahu *lex specialis* (*mutatis mutandis* IV. ÚS 127/05, II. ÚS 105/09, III. ÚS 306/2010). Ústavný súd preto nepovažoval spoločnosť E. za vedľajšieho účastníka konania pred ústavným súdom a na obsah jej podania neprihliadal.

Ústavný súd rozhodol o otázke vstupu vedľajšieho účastníka do konania vedeného pred ústavným súdom v zmysle tohto odôvodnenia s poukazom aj na tú skutočnosť, že v tomto štádiu konania ústavný súd nerozhodoval v merite veci.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si podaním doručeným 23. mája 2011 uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia v sume 628,36 €, čo zodpovedá odmene, ako aj sume paušálnych náhrad za štyri úkony právnej služby podľa § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka. V prvom polroku 2010 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 741 €, a preto odmena za 1 úkon právnej služby predstavuje sumu 123,50 € a paušálna náhrada za 1 úkon sumu 7,41 €.

Ústavný súd považuje za dôvodné priznať sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia za všetky štyri vyúčtované úkony právnych služieb vykonané v roku 2011, t. j. prevzatie a príprava zastupovania, ako aj za podanie troch samostatných sťažností ústavnému súdu pred ich spojením na spoločné konanie. Z uvedených dôvodov ústavný súd zaviazal porušovateľa základného práva na zaplatenie úhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľovi v sume 523,64 €. Zároveň ústavný súd zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky takto vypočítanú sumu trov právneho zastúpenia o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %,

ktorá predstavuje sumu 104,72 €. Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako to je uvedené vo 4. bode výrokovej časti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2011